

УДК 34
3-12

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 27.06.2024 № 10).

З-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 21 черв. 2024 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024. 138 с.

Збірник конференції містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (21.06.2024), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид. наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*).

ISBN 978-966-981-927-7

© ВНПЗ ДГУ, 2024
© Автори, 2024

Булгакова Ю. М.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ВИРОКІВ,
ВИНЕСЕНИХ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
У ПЕРІОД З 2022 ПО 2023 РОКИ)**

Саме явище колабораціонізму існувало в Україні і до повномасштабного вторгнення. Проте, лише у березні 2023 р. законодавцем було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» [1]. Завдяки зазначеному закону, Кримінальний кодекс України (далі – КК України) [2] було доповнено статтею 111-1 «колабораційна діяльність».

З того часу, вітчизняні кримінологи отримали змогу досліджувати явище колабораціонізму, спираючись на статистику правоохоронних органів та інформацію, що містить Єдиний державний реєстр судових рішень [3].

Варто зазначити, що В. С. Батиргарєєва та О. В. Дубович до статистично значущих кримінологічних показників відносять рівень, структуру і динаміку кримінальних правопорушень [4, с. 52].

Таким чином, нами було проаналізовано вироки за статтею 111-1 КК України у Дніпропетровській області за період з 2022 по 2023 р. з метою аналізу рівня та динаміки колабораційної діяльності в Дніпропетровській області. Також, нами було досліджено окремі характеристики осіб, які були притягнуті до кримінальної відповідальності за статтею 111-1 КК України.

Отже, у 2022 р. у Дніпропетровській області було винесено 9 вироків [3] за здійснення колабораційної діяльності, а у 2023 – 75 [3], 5 з яких є вирокami, винесеними судом апеляційної інстанції.

У 2022 р. у Дніпропетровській області особи притягалися до кримінальної відповідальності лише за ч.1 ст.111-1 КК України та ч.2 ст.111-1 КК України [3], а у 2023 – окрім ч.1 ст.111-1 КК України та ч.2 ст.111-1 КК України, в статистиці з'являється притягнення до кримінальної відповідальності і за ч.3 ст.111-1 КК України, ч.4 ст.111-1 КК України, ч. 5 ст.111-1 КК України, ч.7 ст.111-1 КК України [3].

Зазвичай, у Дніпропетровській області особи притягалися до кримінальної відповідальності за здійснення репосту поста та залишення під ним коментару у мережі інтернет щодо підтримки збройної агресії Росії проти України, або за особисте відео, викладене в мережу інтернет зі змістом, що характеризується підтримкою ворога, та/або агітацією підтримки агресора. Інколи особи, знаходячись у громадському місці, публічно закликали підтримати російську федерацію [3].

На тимчасово окупованих територіях колабораційна діяльність осіб також виражалася у співпраці з агресором (зокрема, особи добровільно займали так звані «керівні» або «некерівні посади» в окупаційних органах соціального захисту населення, сфері освіти, правоохоронних органах, окупаційних адміністраціях, на залізничному транспорті) [3].

Певна, не досить велика, кількість вироків була винесена судами Дніпропетровської області із застосуванням процедури *in absentia*.

Дослідження особи злочинця є важливою складовою кримінологічної характеристики. Адже, на нашу думку аналіз морально-психологічних, соціально-демографічних та кримінально-правових ознак такої особи нададуть змогу розробити ефективні заходи запобігання таким кримінальним проступкам та злочинам.

Аналізовані нами вироки не містять обширної та детальної інформації стосовно особи злочинця. Проте, деякі ознаки можна все ж таки дослідити. Зокрема, у 2022 р. більшість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, становили жінки, а у 2023 – показники розподілились порівну, із незначною перевагою чоловіків у такій статистиці [3].

Особи, які вчиняли такі кримінальні правопорушення є громадянами України, уроженцями Донецької, Луганської, Харківської, Хмельницької областей. Іноді, особи походили родом з Угорщини, Республіки Казахстан або Російської Федерації. Левова частка осіб мають середню або середню спеціальну освіту. Більшість осіб є раніше не судимими [3].

У всіх випадках, особи вчиняють кримінальне правопорушення умисно. Подекуди, у осіб прослідковується корисливий мотив, та метою є співпраця з агресором. Більшість осіб свою вину у вчиненні протиправного караного діяння визнає, проте є і протилежні випадки [3].

Отже, можна зробити висновок, що проблема ведення колабораційної діяльності в Україні є актуальною. Показники останньої в досліджуваній області стрімко ростуть. Таким чином, ця тема потребує проведення ґрунтовних кримінологічних досліджень, аналізуючи показники по всій Україні, з метою розробки якісних заходів запобігання та протидії явищу колабораціонізму в Україні.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність від 03.03.2022 р. 2108-IX, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2024).

4. Батиргареева В. С., Дубович О. В. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності осіб без визначеного місця проживання в Україні: монографія. Харків : Право, 20015. 260 с.

Забуга Ю.Ю.

кандидатка юридичних наук,
асистентка кафедри кримінального права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
старша наукова співробітниця лабораторії
дослідження проблем національної безпеки
у сфері охорони здоров'я
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка
В.В. Сташиса НАПрН України
ORCID 0000-0003-1956-2233

**НАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ
МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ВИКЛЮЧАЄ
КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ
ДІЯЛЬНІСТЬ (СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ)
В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ**

Після початку повномасштабного вторгнення армії рф до України, чинний кримінальний закон нарешті було доповнено ст. 111-1, яка передбачає кримінальну відповідальність за різні прояви (форми) колабораційної діяльності. Доволі масово слідчі підрозділи СБУ почали здійснювати досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо колабораційної діяльності після деокупації Київської, Чернігівської, Харківської, Херсонської та частин Миколаївської й Запорізької областей. На сьогодні аналіз Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР) свідчить, що за період з 16.03.2022 р. (час набрання чинності положень ЗУ № 2108-ІХ, яким КК було доповнено ст. 111-1) до 01.05.2024 р. судами оприлюднено 1596 обвинувальних вироків за цієї статтею.

Досудове розслідування у кримінальних провадженнях за ст. 111-1 КК, здійснювалось в “обставинах, які суттєво відрізнялись за інтенсивністю подій, наявністю бойової обстановки та загальним оперативно-службовим навантаженням, зумовленим стрімким збільшенням кількості кримінальних проваджень” [1, с. 9]. Судді також були вимушені постановляти обвинувальні вирокі щодо громадян України, визнаних винними у вчиненні колабораційної діяльності, в доволі екстремній обстановці, яка характеризувалась як відсутністю чіткого розуміння ознак складів кримінальних правопорушень, передбачених у ст. 111-1 КК, так і відсутністю усталеної судової практики у цих категоріях справ.